

Rusreformutvalgets utredning

NOU 2019: 26

Rusreform – Fra straff til hjelp

Alf Butenschøn Skre,
sekretær for Rusreformutvalget (2018-2019)

SNS webinar 23. april 2021

Utgangspunktet: Narkotikasituasjonen i Norge

- Straffansvar for ulovlig befatning med narkotika.
 - Legemiddelloven § 31, jf. § 24 (bruk og besittelse)
 - Straffeloven §§ 231 og 232 (bl.a. oppbevaring).
 - Unntak for brukerrom (tidl. sprøyterom)
- Illegal narkotikabruk i befolkningen:
 - Cannabis: lavere enn EU-gjennomsnittet
 - Sentralstimulerende: omtrent som EU-gjennomsnittet eller noe høyere
- Narkotikautløste dødsfall (overdoser): 275 i 2019

Opptakt til utredningen

- I prinsippet flertall på Stortinget for en rusreform hvor reaksjoner på narkotikabruk dreies fra justisvesenet til helsesektoren
- Rusreform inngår i Solberg-regjeringens politiske plattform (H, V, KrF og *FrP*)

Utvalgsmedlemmene

- Runar Torgersen (utvalgsleder). Førstestatsadvokat ved Riksadvokatembetet
- Henriette Sinding Aasen. Professor ved juridisk fakultet, Universitetet i Bergen
- Moses Deyegbe Kuvoame. Førsteamanuensis ved fakultet for helse- og sosialvitenskap, Høgskolen i Sørøst-Norge
- Mona Michalsen. Ruskonsulent i Søgne kommune
- Anne Helene Fraas Tveit. Seksjonsleder ved ruspoliklinikken, Lovisenberg Diakonale sykehus
- Trine Funder Amundal. Spesialist i rusmedisin ved St. Olavs Hospital HF
- Sverre Martin Nesvåg. Forskningsleder ved Regionalt kompetansesenter for rusmiddelforskning i Helse Vest (KORFOR)
- Kenneth Arctander Johansen. Rusmisbrukernes interesseorganisasjon (RIO)
- Wibecke Årst. Styreleder i MARBORG
- Rune Solberg Swahn. Politiinspektør ved seksjon for etterretning og forebygging, Politidirektoratet
- Dissens 9-1 (utvalgsmedlem Swahn).

Utvalgets mandat

- Forberede gjennomføringen av regjeringens rusreform der ansvaret for samfunnets reaksjon på bruk og besittelse av illegale rusmidler til egen bruk overføres fra justissektoren til helsetjenesten.
- Rusproblematikk i all hovedsak et *helseproblem*.
- Straffeforfølgning har bidratt til *stigmatisering, marginalisering og sosial utstøting* og kan ha stått i veien for å møte den enkelte bruker med hensiktsmessige og tilpassede tilbud og oppfølging.
- Ikke *legalisere* bruk og besittelse av narkotika.
- Politiet skal kunne pålegge den enkelte oppfølging.

“Fra straff ...”

- Kriminalpolitisk utgangspunkt
- Ruspolitisk utgangspunkt
- Krav for å rettferdiggjøre straff mot narkotikabruk

(NOU 2019: 26, kap. 12)

Fører avkriminalisering til mer bruk?

- Portugal
 - NOU 2019: 26 kap. 6.2.7
 - Bl.a. Hughes, C. E. og A. Stevens, «A resounding success or a disastrous failure: re-examining the interpretation of evidence on the Portuguese decriminalisation of illicit drugs», *Drug and Alcohol review*, vol. 31 nr. 1 (2012), s. 101–113.
- Studier på tvers av land
 - NOU 2019: 26 kap. 6.4 og 12.3.3.1
 - Babor, T. F. mfl., «Drug Policy and the Public Good», *Oxford University Press*, 2. utgave, 2018, s. 192 og 206.
 - Melchior, M. mfl., «Does liberalisation of cannabis policy influence levels of use in adolescents and young adults? A systematic review and meta-analysis», *BMJ Open*, nr. 9 2018.

“Fra straff ...” (forts.)

- Vurdering:
 - Ikke grunnlag for å slå fast at en slik endring som flertallet foreslår vil medføre nevneverdig økning i bruk av narkotika.
 - Sikre og betydelige negative konsekvenser av bruk av straff
 - Indikasjoner på at straffens negative konsekvenser treffer sosialt skjevt.

“Fra straff ...” (forts.)

Flertallet anbefaler en dreining fra straff:

- Befatning med narkotika, også til egen bruk, forblir *ulovlig*
- *Sivilrettslig* reaksjon på lovbrudd dersom:
 - Befatning med narkotika til egen bruk, og
 - Innenfor fastsatte maksimumsbegrensninger
- Ingen endring i bl.a.:
 - Straffansvaret for all annen befatning med narkotika, jf. straffeloven §§ 231 og 232.
 - Straffebud som knytter virkninger til ruspåvirkning (ruspåvirket føring av motorvogn/skip, pliktmessig avhold etc.)

“... til hjelp”

Tredelt modell for samfunnets reaksjon på ulovlig narkotikabruk (NOU 2019: 26 kap. 14-16)

1. Politiets avdekkingsfunksjon

- Myndighet til å ilegge oppmøteplikt for en rådgivningsenhet i kommunen.
- Undersøkelseshjemler, rett til å undersøke klær, baggasje etc.
- Narkotika kan beslaglegges og destrueres

“... til hjelp”

2. Obligatorisk møte med rådgivende enhet for narkotikasaker
 - Informasjon om lovgivningen
 - Informasjon om rusrelaterte skadevirkninger
 - Mulighet for individuell kartlegging og evt. henvisning (helsehjelp)
3. Videre oppfølging og behandling i de ordinære tjenestene